

ULOGA PRIRODE U WALDORFSKOM OBRAZOVANJU

IZVOR INSPIRACIJE, SINERGIJA ZNANJA I KREATIVNOSTI

Waldorfsko obrazovanje kao osnovni postulat ima odgoj i obrazovanje cjelovita čovjeka, što znači da težište nije isključivo na akademskim ishodima, već se ravnopravno prati emocionalni razvoj, razvoj stjecanja praktičnih vještina i socijalnih kompetencija. Upravo stoga ne čudi što je realizacija nastave obogaćena čestim boravkom u prirodi, u školskom vrtu, u obližnjem parku, u šumi, na livadama, planinarenjem, kampiranjem, spavanjem u šatorima...

NAPISALA

Danijela Žura

waldorfska učiteljica mentorica

Fotografije u tekstu: Ljubica Južvak, Mirjana Radanović, Amalka Vukelić i Danijela Žura

/////

Priroda igra ključnu ulogu u waldorfskom obrazovanju potičući holistički razvoj djeteta i stvarajući motivirajuće okruženje za istraživanje, otkrivanje, učenje, razvoj kreativnosti, razvoj socijalnih kompetencija i ljubavi prema svijetu oko nas. Od ranoga djetinjstva gradi se odnos s prirodom na način da djeca borave vani u svim vremenskim uvjetima kako bi razvila poštovanje prema prirodnom svijetu i stvorila temelje za kvalitetnu učioničku nastavu.

UČENJE U PRIRODNOM OKRUŽJU

Danas, srećom, raste trend kojim se promiče boravak djece u prirodi i davanje dovoljno vremena boravku na otvorenom u razdoblju kada su djeca u vrtićima ili školama. Sve je prisutnija i edukacija roditelja o važnosti druženja i provođenja vremena s djecom na svježem zraku i aktivnostima u prirodi. Naš nacionalni kurikulum u kategoriji izvanučioničke nastave prepoznaje školske izlete, školske ekskurzije, terenske nastave i škole u prirodi te posjete sportskim ili kulturnim manifestacijama. Waldorfske su škole upravo prepoznatljive po integraciji prirode u svakodnevni obrazovni proces, često organizirajući nastavu na otvorenom. Rezultati takvog pristupa daju odlične rezultate u području tjelesnoga i mentalnoga zdravlja, a djeca takvog životnog stila postižu i bolje rezultate na testovima. Boravak djece vani potiče cjelovit razvoj djeteta – fizički, emocionalni i intelektualni te omogućava bolje razumijevanje i empatiju za svijet oko sebe. To učenicima omogućava da uz izravnu povezanost s prirodnim okruženjem permanentno razvijaju svoju kreativnost, emocionalnu inteligenciju i dublje razumijevanje svijeta oko sebe.

Waldorfska pedagogija prakticira učenje u prirodnom okruženju, tj. na otvorenom, jer se na taj način dobiva veći angažman učenika, bolja međusobna suradnja i razvoj niza kompetencija. Uz praksu da se što više izlazi izvan učionice u dvorište škole ili obližnji park, waldorfske škole su poznate i po tome što kontinuirano nastavni proces obogaćuju čestim odlascima na izlete, ekskurzije i

Treći razred, epoha „Od zrna do pogače”, teoretski i praktičan rad – uvodimo učenike u proces neposrednog promatranja rasta biljke uz rad, od pripreme tla, sjetve i žetve te na kraju pečenja kruha

Zašto samo učiti o slavim rimskim mozaicima kada vlastitim rukama možeš sâm izraditi svoj?! Učenici šestog razreda s učiteljicom su u sjenici, koju su sazidale prethodne generacije, na podu napravili pravi mozaik. Ne samo da su prethodno istraživali rimsku umjetnost i građevinske vještine, već su s mnogo predanosti, preciznosti i teškoga rada popločavali sjenicu i učinili je mnogo ugodnijim mjestom za druženje.

WALDORFSKE SU ŠKOLE UPRAVO PREPOZNATLJIVE PO INTEGRACIJI PRIRODE U SVAKODNEVNI OBRAZOVNI PROCES, ČESTO ORGANIZIRAJUĆI NASTAVU NA OTVORENOM. REZULTATI TAKVOG PRISTUPA DAJU ODLIČNE REZULTATE U PODRUČJU TJELESNOGA I MENTALNOGA ZDRAVLJA, A DJECA TAKVOG ŽIVOTNOG STILA POSTIŽU I BOLJE REZULTATE NA TESTOVIMA

■■■■■

terenske nastave tijekom kojih učenici uče iz neposredne stvarnosti. Učenje na otvorenom nije rezervirano samo za predmete tipa vrtlarstva, tjelesne i zdravstvena kulture, rada u drvu i slično, već se svaki nastavni predmet može podučavati u prirodnom okruženju, na otvorenom. Proučavajući waldorfski kurikulum uvijek imamo novu priliku otkriti načine na koje se priroda i boravak u njoj mogu integrirati u nastavni proces i aktivnosti pružajući učenicima priliku da razviju svoje vještine, znanja i emocionalnu povezanost s okolišem.

SUOVISNOST O PRIRODNOM SVIJETU

Sljedeći razvojne potrebe djeteta iz kojih je i izniknuo nastavni plan i program, u waldorfskom obrazovanju kreće se od praćenja ritmova, od promatranja prirodnoga svijeta i razumijevanja naše povezanosti s njime i suovisnosti o njemu. U ranom djetinjstvu u vrtiću dijete najveći dio vremena provodi u prirodi ili se u zatvorenom prostoru igra prirodnim materijalima. Boraveći vani, dijete iskustveno uči o okolišu, biljnom i životinjskom svijetu, svome mjestu u njemu. Ono upoznaje ciklus godišnjih doba upravo boraveći vani u svim uvjetima iskustveno proživljavajući taj proces. Djeca se čude, dive i uživaju u prirodi.

U školskoj dobi ona su spremna za proučavanje svijeta oko sebe. Iskustveno se učenje nakon dvanaeste godine nadopunjuje eksperimentalnim i apstraktnim promišljanjima: napuštamo mitologije i krećemo u činjeničnu povijest, iza sebe ostavljamo risanje formi i krećemo s konstrukcijama u geometriji te s promatranjem, opisivanjem i eksperimentiranjem u prirodno-znanstvenim predmetima. Učenici promatraju, proučavaju i zaključuju ono što vide prostim okom na temelju doživljenoga i viđenoga. Na primjer, u šestom razredu učenici će zakoračiti u svijet astronomije na način da zvijezda promatraju golim okom slušajući priče iz grčke mitologije (priče o Kasiopeji, Andromedi, Perzeju...). Također, promatraju kretanja Sunca i Mjeseca te zaključuju na temelju viđenoga.

Preduvjet za realizaciju kurikuluma na ovaj način jest izlazak izvan učionice. U sedmom se razredu osobno promatranje isprepleće sa znanstvenim spoznajama. U starijoj dobi u srednjoj školi učenici će početno promatranje i zaključivanje oplemeniti svojim dubljim istraživanjima njegujući apstraktno mišljenje pri istraživanju svemira. Učenici sedmog razreda također će svoju nastavu započeti u učionici

bez zidova s pokusima u kojima će proučavati vatru, tj. izgaranje. Valja im pažljivo promatrati vatru, njezin plamen, dim i pepeo, što je uvod u znanstveni proces. To je razdoblje izvanredna prilika za odlazak na kampiranje i uživanje u logorskoj vatri i ponovne opservacije.

**BORAVAK U PRIRODI
SMANJUJE STRES**

„Istraživanje pokazuje da je pozitivan utjecaj prirode na učenje značajan. Boravak u prirodi smanjuje stres, pojačava kreativnost, poboljšava vještine rješavanja problema, povećava pažnju i fokus, među ostalim dobrobitima. Vidjeli smo da se pozitivni učinci prirode na učenje protežu dalje od pojedinačnih koristi i mogu imati značajan pozitivan utjecaj na zajednice i okolni okoliš, promičući opću dobrobit i društvenu povezanost” (<https://epale.ec.europa.eu/en/blog/how-does-nature-affect-well-being-and-learning#:~:text=Summary,and%20focus%2C%20among%20other%20benefits.>)

Waldorfsko obrazovanje kao osnovni postulat ima odgoj i obrazovanje cjelovitog čovjeka, što znači da težište nije na isključivo akademskim ishodima, već se ravnopravno prati emocionalni razvoj, razvoj stjecanja praktičnih vještina i socijalnih kompetencija. Baš iz toga razloga ne čudi što je realizacija nastave obogaćena čestim boravkom u prirodi, u školskom vrtu, u obližnjem parku, u šumi, na livadama, planinarenjem, kampiranjem, spavanjem u šatorima...

Kako izgleda povezanost s prirodom u waldorfskom kurikulumu pri realizaciji nastave? Učitelj planira provedbu nastave u prirodnom okružju kada god je to moguće i smisleno s obzirom na ciljeve. Waldorfski učitelji svakodnevno i tijekom svih godišnjih doba svjedoče kako aktivnosti na otvorenom potiču znatiželju i kreativnost. Neposredno iskustvo aktivnoga boravka u prirodi omogućava kvalitetno iskustveno učenje i povećava učeničku angažiranost i intrinzičnu motivaciju. Na taj način učeniku pokazujemo kako je sve povezano i smisleno te nenametljivo ističemo važnost društvenih i umjetničkih predmeta koji su tradicionalno manje istaknuti od matematike, fizike, kemije i sl. Učenici koji su spretni u manualnom radu ili pak živahni u klasičnim učionicama u drukčijem okružju imaju priliku lakše pokazati svoje talente. Vrijednost prirodnog okružja višestruko je važna za sretno odrastanje te na razvoju takvoga pristupa nastavi treba i dalje sustavno raditi i usavršavati proces.

ZALOG ZA BUDUĆNOST

Waldorfska pedagogija svojim djelovanjem više od sto godina svjedoči o iznimnoj koristi uključivanju prirode u nastavni proces, tj. odgaja i obrazuje generacije djece kojima je provođenje praktičnih aktivnosti i učenja vani, bilo u školskom dvorištu, parku, šumi ili na terenskoj nastavi, sastavni dio školskog života i zalag za budućnost.

Uz stručnost edukatora, snalažljivost i dobru volju, lako je uz učioničku nastavu uključiti i prirodu u svoj rad stvarajući inspirativno i motivirajuće okružje za svoje učenike koji će predanije i s više entuzijazma učiti, istraživati i radovati se novim spoznajama.

Olimpijada starogrčkih sportova waldorfskih škola u sklopu nastave povijesti u 5. razredu

Vrtlarstvo – redovit nastavni predmet waldorfskih škola pri čemu učenici stječu spoznaje povezanosti i ovisnosti, uče aktivno i iskustveno te povezuju rad sa sadržajima biologije, matematike, povijesti, geografije

Potezanje konopa – korelacija nastave fizike i tjelesne i zdravstvene kulture

**UZ STRUČNOST EDUKATORA,
SNALAŽLJIVOST I DOBRU VOLJU,
LAKO JE UZ UČIONIČKU NASTAVU
UKLJUČITI I PRIRODU U SVOJ
RAD STVARAJUĆI INSPIRATIVNO
I MOTIVIRAJUĆE OKRUŽJE
ZA SVOJE UČENIKE KOJI ĆE
PREDANIJE I S VIŠE ENTUZIJAZMA
UČITI, ISTRAŽIVATI I RADOVATI SE
NOVIM SPOZNAJAMA**

Ručni rad pokraj školskog jezera, 3. razred, jer vrijedne ruke još radosnije stvaraju boraveći na svježem zraku okruženi zelenilom

Učenje mjernih jedinica – primjena naučenoga u učionici, korelacija nastave matematike i vrtlarstva, 3. razred

Nastava kemije u prirodi: promatranje procesa izgaranja, anorganska kemija, 7. razred